Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput primum

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

~~550.~~ et decimis Levitiem, ibid. v. 10. exprobrat. Innuere etiam videtur foedus illud, quod Nehemias, Sacerdotes, et Optimates populi cum Dominô sanxerunt, c. 2. v. 4. et seq. De ortu S. Joannis Baptistæ sub nomine Eliæ, et duplici Servatoris nostri Jesu Christi adventu humilentissimè agit, c. 4.* Neque etiam Sacrificii Novæ Legis institutionem nec veterum Sacrificiorum abolitionem omittit, c. 1. v. 10.*

a * Prophetia de ortu S. Joannis Baptistæ et duplici adventu Jesu Christi.

b * Prophetia de Sacrificii novæ legis institutione, et veterum sacrificiorum abolitione.

Sectio Secunda.

De Libris Novi Testamenti.

553. Hujus Sectionis pro librorum Novô Testamentô contentorum varietate, ut pote, quorum, prout in Veteri Testamentô, alii sunt legales, alius historicus, moralesalii, et alius denique Prophetici; ~~et totidem~~ ~~[illegible] Prophetarum~~ etiam quatuor erunt capita. Sit igitur

~~553.~~

Caput Primum

De libris legalibus Novi Testamenti.

Novi Testamenti libri legales, in quibus nempe gratiæ lex à Christô promulgata exprimitur, quatuor tanquam Canonici, et divinæ autoritatis numerantur, prout parte 1. c. 1. hujus Tractatûs diximus: Scilicet Evangelia S. Matthæi, S. Marci, S. Lucæ, et S. Joannis.

554. Græcô nomine Evangelia nuncupantur, quod latinè redditum idem sonat, ac Bonus Nuntius; quippe qui vitæ, miraculorum, et rerum gestarum Jesu Christi Servatoris nostri historiam contineant, viâmque Salutis omnibus aperiant.

2da 186

De Evangeliô S. Matthæi.

555. S. Matthæus Apostolus et Evangelista filius Alphæi* Galilæâ oriundus, religione Judæus, professione, seu arte Publicanus,

c * Marc. c. 2. v. 14. Luc. c. 5. v. 27.

idest, vectigalium exactor, apud alios Evangelistas Levi appellatur, quod Hebraeum ipsius nomen erat; ipse tamen se perpetuò Matthaeum appellat, quod nomen in exercitio numeris hui, vectigalia videlicet exigendi, fortè obtinebat; et sibi neutiquam indulgens, Publicanum se prodere non veretur, quò acceptam à Christo Apostolatus gratiam magis commendet. 417.

Dum Capharnaum versatus telonium suum ubi proximum ad mare Tiberiadis collocaverat; cùmque Jesus illâ pertransiset*, virum ad sequendum se invitavit; hic nihil cunctatus, illicò relictis omnibus, et nequidem rerum suarum ratione initâ, vocantem secutus est*.

* Matth. c. 9.

Evangelium suum quod 28. constat capitibus, Scripsit Matthaeus tunc, cùm discessum suum ex Judaeâ meditabatur, ut in eam, quae sibi contigerat, regionem, Christum praedicaturus, contenderet; cùm enim Palestinae fideles illum exorassent, ut traditam ipsis doctrinam Scriptò colligeret, orantibus ipse acquievit*.

* Hier. et Chrysost. in Matth. c. 9. 556.

Vernaculò Hebraeorum sermone, qui Syrus erat, librum suum exaravit, opusque adortus est an. Aerae Christianae 41. octavò post Christi resurrectionem, prout vetera Ms. graeca ferè omnia ad calcem ejusdem Evangelii notatum habent; idque testantur Veteres Patres, Papias Discipulus Christi coetaneus, apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 39. S. Irenaeus, apud eundem, lib. 5. c. 8. Origenes, apud eundem, lib. 6. c. 25. qui et illud eo sermone Scriptum se vidisse testantur.

* Euseb. l. 3. Hist. c. 24. Chrysost. Hom. 1. in Matth. Hieronym. de vir. Illust. 557.

Autor Operis imperfecti in Matthæum; cui Cornelius à Lapide, et Baronius consentiunt, occasionem scribendi hujus Evangelii primo post S. Stephani necem fidelium dispersioni tribuit, circa tertium nempe seu quartum à resurrectione Domini annum.

S. Irenæus verò enaratium vult eo tempore, quo Sancti Petrus, et Paulus Ecclesiæ Romanæ fundamenta jacebant, circa an. Christi seu Æræ 61. Verisimilius tamen S. Matthæus opus suum ante S. Marcum, qui illud in compendium redegit circa an. Christi seu Æræ 43. absolverat, unde ante an. Æræ seu Christi 43. Evangelium illud extitisse oportuit.

558. Nostrâ ætate Hebraïcum istud S. Matthæi Evangelium nusquam reperitur; ea enim exemplaria, quæ cum antibus Sebastianó Münsteró, et du Tillet edita fuerunt, nullam obtinent auctoritatem, ut pote recentiora, et ex Latinó sive Græcó in Hebraïcum translata, prout notant Grotius, comment. in Matth. Huetius, Declarà interpret. §. 12. et Millius, Prolog. 1236.

Ratio autem cur Hebraïcum, seu Chaldaïcum, vel, si mavis, Syriacum, hoc enim temporis illius Hebraïcum erat idioma, exemplar istud exuderit, hæc esse videtur, quod Judæa Ecclesiæ, pro quibus Statim Scriptum fuit, non diu substiterint.

Non desunt tamen, qui credant, Evangelium Syriacum S. Matthæi in Polyglottis impressum esse ipsissimum Sancti hujus Evangelistæ originale: id tamen eruditi perspicaciores non probant, quod hæc Syriaca Evangelii hujus editio ipsi videatur non esse nisi versio aliqua ex Græcó duntaxat adornata. vid. Calmet. Præfat. in Novum Testamentum.

Versio Græca, quæ nostrâ ætate superest, et Autographilorû habetur, jam ab Apostolorum tempore ignoti Autoris est opus. Ex eâ Latinam produxisse omnes consentiunt, quamvis de illius Autore, tempore, et occasione scribendi nihil certi statui possit. 419.

Sunt etiam aliqui Protestantes post Erasmum, qui autumant, S. Matthæum Evangelium suum non Hebraïce duntaxat, sed Græcè scripsisse; et quamvis universa antiquitas eis repugnet, nihilominùs opinionem suam sequentibus rationibus confirmare adaborant: 1°. Reperiuntur plura vocabula hebræa, quæ in hoc Evangeliô aliâ linguâ exponuntur, si ergo S. Matthæus Evangelium suum hebraïcè scripsit, quid ipsi opuserat, ut ea alis idiomatè explicaret, ut sunt inter alia hæc: Eli Eli Lama Sabactani? Nec hujusmodi expositiones ipsius Interpreti adscribi debere videntur, nam iste potiùs totum Evangelium vertere debuisset, et non tantùm quædam vocabula seligere. 559

2°. Stylus Evangelii hujus est similis stylô Evangelii S. Marci; igitur, cùm certum sit S. Marcum Evangelium suum græcè scripsisse, etiam certum videtur, Matthæum eodem quoque sermone suum exarasse. 560.

3°. Plura testimonia ex Veteri Testamentô adduxit S. Matthæus juxtâ Septuaginta Interpretum Græcam versionem. Ergo etiam Græcè Evangelium suum scripsit; aliàs enim, si scripsisset pro Hebræis scripturam Hebraïcam legentibus, hæc testimonia retulisset, prout in Hebræô sunt exarata.

420.

4°. Origenis ætate Hebraicum Matthæi Evangelium nullam amplius autoritatem obtinebat*; imò Eusebius idud inter supposititia Scripta reponit. atutique majorem autoritatem eidem tribuissent, si idud autographum esse censuissent.

* Origen. in Matth. hom. 8.

561. Verùm hæ rationes non tanti ponderis esse nobis videntur, ut credamus S. Matthæum non hebraïcè, sed græcè dictavit Evangelium suum scripsisse. ad 1mam ergo Resp. hujusmodi hebraorum verborum in Evangeliô hoc occurrentes interpretationes esse Interpreti adscribendas; nam apud sacrorum librorum Interpretes usu receptum est, ut in suis versionibus quædam hebraïca vocabula, quæ majorem habere energiam arbitrantur, et quæ accuratè semper in aliud idioma transferri non possunt, relinquant; quod facilè ostendi potest ex Septuaginta, aliisque veteribus S. Scripturæ Interpretibus.

Ad 2dam Resp. mirum non esse, quòd stylus Evangelistarum idem esse videatur, quamvis diversis linguis scripserint; quia, cùm essent Judæi, qui inter eos græcè scripserunt, plerumque lingua hebraïca genium conservarunt, quod exemplô S. Luca probatur, qui quamvis Evangelium suum, et Acta Apostolorum elegantiori græcô sermone, quam cæteri Evangelistæ, exaravit, tamen plures adhibet merè hebraïcas dictiones.

Ad 3tiam falsum est, S. Matthæum plura testimonia ex veteri Testamentô adducere juxtâ græcam Septuaginta

Interpretum versionem; nam ex decem 421.
libris Veteris Testamenti ab ipso adductis
septem magis ad Hebraeum, quàm ad Sep-
tuaginta Interpretum versionem graecam
accedere videntur, tres tantùm cum Sep-
tuaginta consonant, sed idèo sanè, quia
ibi Septuaginta ab Hebraeo non discre-
pant. Deindè id fieri potuit abyssi-
nus Graeco Interprete, ut qui Evangelium
istud pro Graecis transtulerit, hi verò Scrip-
turam Graecè exaratam juxta Septua-
ginta legebant, adeoque Veteris Testa-
menti loca potiùs secundùm versionem
illam, quàm juxtà hebraeum textum, quem
ipsi non intelligebant, citare debuerit.

Ad 4tam denique Resp. Hi, et
alii Patribus non de uno eodemque
Evangeliò semper sermo fuit; aliud
enim circumferebatur hebraicum Evan-
gelium sub Matthaei nomine, sed ab
haereticis corruptum; istud porrò velut
apocryphum rejiciebant Veteres, non
verò primum, quod velut authenticum
suscipiebant. Imò ipsum fortè Ori-
ginale ab Ebionitis, qui, prout supra 2pta
part. 1. c. 6. annotavimus, solo Matthaei 188.
Evangeliò utebantur, vitiatum, et
corruptum paulatim negligi coepit, adeò
ut tandem interiverit; cùm interim
graecum exemplar, quod integrum sem-
per servatum est, auctoritatem suam
ratam sanctámque retineret, atque
ab omnibus susciperetur.

562. In suô Evangeliô scribendô id S. Matthæum præ oculis habuisse, ait S. Augustinus*, ut nempè aperiret genus generalè Christi; ejusque vitam inter homines autam posteritati traderet. Nec sanè alius Evangelista, inquit S. Ambrosius*, solertius gesta Jesu Christi, atque vitæ dirigendæ, morumque regulas ad Jesu Christi mentem describit.

g * De consensu Evangel.

h * Præf. in Luc.

S. Petrus Damiani autumat*, S. Matthæum eundem obtinuisse locum apud Evangelistas, quem Moyses apud Veteris Testamenti Scriptores; ambo enim in scribendo primas obtinent, hic in Veteri, ille in Novô Testamentô.

i * Serm. de S. Matth.

Eo tempore, quo se ad scribendum contulit S. Matthæus, quæstiô inter Judæos agitabatur, utrum Christus Messias esset; cui veritati asserendæ plura contulit, tùm prodigia ipsius Christi atque Mariæ matris ipsius virginitatem referens, tùm venisse illum ostendens, non ut Legem solveret, aut destrueret, sed ut eam perficeret, atque compleret; ejus denique miracula non Dæmoni, neque homini esse adscribenda, sed divinæ virtuti, atque ipsius Christi missioni.

563. Si Evangelium istud cum cæteris conferatur, rerum gestarum series aliter à Matthæô, ac apud alios Evangelistas dirigitur a. c. 4. v. 22. usque ad c. 14. v. 13. quæ discrepantia Chronologos, et Interpretes mirè torquet. Aliis enim videtur Matthæus temporum ordinem

accuratè servasse; alii verò præpostèrè ab 423.
illo institutam esse narrationem censent;
facilius enim unus ordinem investisse,
quàm tres, creditur. Hujus rei fidem
facere videtur, quòd Marcus, qui Matth-
æum sibi ducem in scribendo statuerat,
in eâ tantùm re ab ipso discedat. Sunt
tamen, qui fortuitò, sunt etiam, qui
consultò S. Marcum à S. Matthæô recessisse
autumant. Quidquid eâ de re statua-
tur, illud profectò certum est, nihil Evan-
gelii veritati eam discrepantiam nocere,
cùm Auctores Sacri, quid potissimùm scribe-
rent, non quo ordine scriberent, sedulò ob-
servaverint.

S. Matthæum Berridem, sive Bartho- 564.
rum regionem, vel Caramaniam eâ ætate
Parthis subjectam prædicationibus, et san-
guine suô excoluisse tradunt Paulinus, in
carmi. 26. Ambrosius, in Gal. 46.
Hieronymus, de Vir. Illust. et alii. Ruf-
finus lib. 1. c. 19. Socrates, lib. 10. Hist.
Pseudo-Abdias, aliique plures Æthyopi-
am laboribus, et martyriô eum consecrasse
volunt.

Heracleon Valentini Discipulus
apud Clementem Alexandrinum lib. 4. Strom.
testatur, hunc Apostolum morbô, non au-
tem ferô sanguine, è vitâ excessisse; quod
etiam Menologium Basilii refert, et
nonnulli Græcorum sensisse videntur.
Dudum tamen Græci illumque confum-
tum fuisse asserunt. Addo, et alii La-
tini ~~vindicatoribus~~ Martyrium eum con-
summasse asserunt. Festum illius nos-

trâ ætate apud nos Latinos 21. Septembris celebratur.

565 Hujus Apostoli nomine Apocrypha quædam inscribuntur, ut Liber infantiæ Jesu Christi Decreto Gelasii Papæ reprobatus; et alia quædam ab Ebionitis supposita, eâ plane fraude, quâ ipsius hebraïcum Evangelium interpolarunt, et ad hæc prava dogmata accommodarunt, prout testatur Epiphanius, Hæres. 30. c. 23.

5. 169

Solvuntur Objectiones, contra auctoritatem hujus S. Matthæi Evangelii.

566. Ob. 1.o Hujus Evangelii c. 1. v. 23. tanquam ex Isaia c. 7. v. 14. transcripta referuntur hæc verba: Ecce virgo in utero habebit, et pariet filium &c. at vox hebræa Alma quæ ipsis est Isaiæ cit. loc. non significat Virginem, sed filiam, sive hæc Virgo sit, vel ne.

Resp. ~~Matthæus ex Versione~~ Iste S. Hieronymo*, Alma non solùm puella, vel virgo, sed etiam Virgo abscondita, et secreta dicitur, quæ nunquam virorum patuit aspectibus, sed magnâ parentum diligentiâ custodita est. Linguâ quoque punicâ, quæ de Hebræorum fontibus emanare dicitur, Virgo propriè Alma appellatur. Unde Matthæi Interpres, ex versione Septuaginta communi consensu à Judæis comprobatâ hunc Isaiæ textum transcripsit, ubi vox hebræa Alma Virgo interpretatur.

* Comment. in Isai. lib. 3. c. 7.

567. Ob. 2.do Quæ ibid. c. 2. v. 1. et seq. narrantur*, falsa, et conficta vel ex eo videntur, quod hujus historiæ nec alii tres Evangelistæ, nec Josephus ullam mentionem faciant.

* De Magorum ab Oriente adventu, ut Jesum recens natum adorarent.

Resp. Quamvis cæteri Evangelistæ

hujus historiæ non meminerint, non tamen se- 425.
quitur eam minùs esse veram, aliàs etiam
pari ratione dicetur, historiam de resurrectio-
ne Lazari à mortuis esse falsam, quòd solus
Joannes eam referat. Silentium quoque
Josephi nihil ibi veritati officit, ut qui plura
alia silentio prætereat, quæ tamen non minus
vera sunt.

Ob. 3tio Jb. c. 6. adducitur textus 568.
iste: Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam
minima es in principibus Juda &c. velut à
Michæâ Prophetâ transcriptus, cùm hic ta-
men longè aliter loquatur, ait enim c. 5.
v. 2. Et tu Bethleem Ephrata parvulus es
in millibus Juda &c.

Resp. Hic Evangelistam ea, quæ Prin-
cipes Sacerdotum et Scribæ Herodi intero-
ganti, et scisitanti, ubi Christus nasceretur,
responderunt, simpliciter referre, quòd si
ergò quiddam falsum et Michææ prophe-
tiæ haud satis conveniens eo textu continetur,
id non Matthæo, sed Principibus Sacerdotum
et Scribis adscribendum erit: verùm hi po-
tiùs sensum Prophetæ, quàm verba sectati
sunt, prout apertum est, quod sufficit ad
hujus textûs veritatem; ~~posset~~ ponunt
quidem loco Ephrata, quod habet Michæas,
terra Juda, quia licèt Ephrata idem sit ac
Bethleem, tamen quia nomen idud tum
jam obsoleverat, notius adhibuerunt. Le-
gerunt etiam apud eundem Prophetam
loco Alphe quod mille significat, Aluphe
quod Principes indicat. Denique aligu-
lam Michææ prophetiam legunt per modum
interrogationis; verùm quidquid sit, manet
tamen semper idem sensus; Michæas enim

426.
~~430.~~ ~~Sempero~~ vult dicere: Et tu Bethleem quidem
sis numero parvula in milibus Juda, magna
tamen es dignitate, nam ex te magnus Dux
orietur.

569. Ob. 4.to Ibid. v. 25. Messiæ adaptatur
illud Osee c. ii. v. i. Ex Ægypto vocavi filium
meum. At certum est, hæc de populo Israe-
litico à Propheta fuisse pronuntiata.

Resp. Sensu litterali hæc quidem de
populo Israelitico intelligi; at quia populus
ite typus fuit Christi in Ægypto exulantis,
hinc Sensu mystico et spirituali, et secun-
dum communem Prophetarum morem ab
ipso Osee præcipuè intento, rectè ab Evangelis-
ta Christo ipsi adaptatur hic Propheta
textus.

570 Ob. 5.to Ib. v. 17. cæsis ab Herode
infantibus adaptatur illud Jeremiæ, c. 31.
v. 15. Vox in Ramâ audita est, ploratus, et
ululatus magnus, Rachel plorans filios suos,
et noluit consolari, quia non sunt. At cer-
tum est, hunc locum intelligi debere de ab-
ductione duarum Tribuum Judæ, et Ben-
jamin.

Resp. ut ad priorem textum, hoc
nempe in sensu obvio intelligi quidem de
duabus hisce Tribubus, at in Spirituali et
à Propheta præcipuè intento, de infantibus
ab Herode interfectis.

571 Ob. 6.to Ib. v. 23. Dicitur Jesus ha-
bitasse in civitate Nazareth: ut adim-
pleretur, quod dictum est per Prophetas:
quoniam Nazaræus vocabitur. atqui
id nusquam apud Prophetas legitur.

Resp. 1.o cum S. Hieronymo, lib. i.
comment. in Matth. c. 2. quod, cum plura-
liter Prophetas hic vocet Matthæus, ostende-
re velit, se non verba de Scripturis sumpsis-
se, sed Sensum; Nazaræus Sanctus inter-

pretatur, Sanctum autem Dominum futurum omnis Scriptura commemorat. Usus autem est verbo Nazareus ad faciendam allusionem ad civitatem Nazareth, secundùm morem Judæorum, ad quos, et pro quibus Scribebat qui in suis commentariis allegoricis Medrascim apud ipsos dictis frequentes hujusmodi ad verba, seu nomina alludentes interpretationes solent adhibere. 429.

Resp. 2do cum eodem S. Hieronymo, loc. cit. Id iisdem verbis juxta hebraïcam veritatem in Isaia c. ii. v. i. contineri, quando nempe ait: Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet. Igitur Evangelista Christum nominando Nazareum allusionem facit ad vocem Hebræam Netser, quæ florem significat, sub quo nomine omnium tam Judæorum, quàm Christianorum sententiâ intelligitur Messias.

Ob. 7mo Jb. c. 3. v. 4. de Joanne dicitur: Esca autem ejus erat locusta, et mel sylvestre. Et tamen posteà c. ii. v. 18. de eodem Joanne legitur, Venit Joannes neque manducans, neque bibens. 572.

Resp. Cibum et potum Joannis ita parcum, vilem, et alienum fuisse nedum à lautioribus, sed etiam vulgaribus Judæorum mensis, ut pro nullo reputatus sit, eo ferè modo, quo parum pro nihilo reputatur.

Ob. 8vo Jb. c. 10. v. 5. legitur, Christum Apostolis suis prohibuisse, ne in viam gentium abirent, et in civitates Samaritanorum introirent. Et tamen c. 28. v. 19. eisdem ab ipso dictum legitur, Euntes docete omnes gentes. 573.

Resp. Hæc non pro eodem, sed pro

~~432~~ ~~410~~. diversis temporibus à Christô fuisse prolata. Apostolos quippe hos Christus misit primò ad prædicandum Evangelium, ut officium, ad quod vocati erant, obire inciperent, et quasi tyrocinium subiisso ponerent; quod deinde Sacerdotes, et Episcopi consecrati, necnon Spiritu Sanctô roborati post mortem, et ascensionem Christi plenissimè prosequerentur, et consummarent: ut verò jam initium à faciliori palæstrâ ducant, vetat eis, ne Judæa fines transiliant, atque ad Gentiles se conferant: ubi verò planè roborati fuerunt, et expeti, nempe post resurrectionem suam, eis præcipit, ut irent ad docendum omnes Gentes.

8

574. Ob. 9.mò Jb. v. 9. Christus prohibet Discipulis suis, ne virgam quidem deferant, et habeant. Et tamen Marc. c. 6. v. 8. præcipit eis, ne quid tollant in viâ nisi virgam.

Resp. Priori loco Christus præcipit Apostolis, ut iturri ad annuntiandum Evangelium nulla vitæ necessaria secum deferant; imò nec virgam, idest, minimas etiam res ibi per virgam intellectas; cùm æquum esset, ut qui Evangelium annuntiarent, etiam de Evangelio viverent. At Marcus, per virgam, quam eos de viâ tollere jubet, intelligit jus duntaxat, et potestatem Evangelium annuntiandi, et de Evangeliô vivendi.

575. Ob. 10.mò Jb. c. 23. v. 35. Zacharias ille, qui inter Templum, et Altare occisus memoratur 2. Paralip. c. 24. dicitur filius Barachiæ, cùm tamen fuerit filius Jojadæ.

7. 191

Resp. 1.ò Zachariam dici filium Barachiæ apud Matthæum, idest, Benedicti Domini, quia Jojadas pater ejus Sacerdos fuit piissimus, adeoque verè Benedictus Domini.

Resp. 2°. Apud Matthæum hîc irrepsisse librarii errorem, qui loco Jojadæ, Barachiæ nomen posuit; nam in Evangeliô Matthæi quo utuntur Nazarei, expressè legitur filius Jojadæ, prout testatur Hieronymus, in c. 23. Matth.

Resp. 3°. à Dominô Christô hîc fortè designatum fuisse Zachariam filium Baruch, cujus mentionem fecit Josephus de Bello lib. 4. c. 19. in Græcô, seu lib. 5. c. 1. in Latinô; atque interfectus dicitur an. Æræ Christ. 69. ante eversionem Urbis et Templi 7mô. Ratio est 1°. Quia Zacharias Barachiæ filius ut justorum postremus à Judæis interfectus immò à Christô videtur sicut Abel primus sanctorum violentâ morte fuit sublatus. 2°. Zacharias Jojadæ filius lapidibus obrutus est in atrio Domus Domini; Zacharias verò Barachiæ filius inter templum et altare. 3°. Quamquam moris fuerit apud Hebræos duobus nominibus nuncupari, quorum exempla passim in Scripturis occurrunt, verisimile non videtur, Christum pro Jojadâ nomine satis cognitô, Barachiæ nomen minimè notum substituere voluisse. Et quamvis primùm post ascensionem Christi esset occidendus, Dominus tamen præteritum pro futurô usurpans, prophetica phrasi locutus est. Denique quamvis nec Josephus nec antiquus alius Scriptor Zachariam hunc inter Christianos accenserit, tamen nemo contrarium unquam asseruit. De S. Jacobô Minore, Anani scelere necatô ita agit Josephus, tanquam de virô Judæô, nam tunc Christiani habebantur ceu secta quædam ex Judæis. Quare nihil vetat quin Zachariam filium Baruch Christianum professum fuisse teneamus, eundemque hîc Christum designasse reputemus sp.

430.
~~434.~~ ~~[illegible]~~.
570.

Ob. 11mo Ibid. c. 26. v. 29. ait Christus, Non bibam amodò de hoc germine vitis, usque in diem illum, cùm illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei. Et tamen Act. c. 10. v. 41. testatur S. Petrus, se et alios post illius resurrectionem cum eo manducasse, et bibisse.

Resp. Quòd etsi Christus post resurrectionem suam cum Apostolis suis manducaverit, et biberit vinum naturale, seu de germine vitis, non tamen consuetò et ordinariò modò, nec ad serviendum naturæ necessitati, quo solò modò ante passionem negaverat se deinceps cum illis comesturum, et bibiturum, sed tantùm ad majus suæ veræ resurrectionis indicium. q

D. B

q Melius respondetur, Hæc senum figuratò et mysticè Christum sibi locutum, atque intelligenda esse, prout vel ex ipso textu patet, neque enim in regnò cœlesti bibitur naturale vinum. Ergò lætitiam hic beatorum æternam Christus intelligit p.

Ob. 12mo Ib. c. 27. v. 9. dicitur: Tunc impletum est, quod dictum est per Jeremiam Prophetam dicentem: et acceperunt triginta argenteos p. Cùm tamen hæc prophetia sit apud Zachariam, c. 11. v. 12.

577.

Resp. 1o Librariorum inuriâ nomen Jeremiæ hic irrepsisse; enimverò Matthæus non solet exprimere nomina Prophetarum, quos citat; Et verò textus Syriacus, et nonnulli codices Latini, teste S. Augustinò, quorum unum adhuc Romæ in Bibliothecâ Patrum Eremitarum S. Augustini asservatur, non habent Jeremiam, sed Zachariam.

Resp. 2o cum Origene, Tertulliano, Eusebiò, p. hæc eadem omnia in Jeremiâ olim extitisse, ut in apocryphò quodam exemplari se vidisse testatur S. Hieronymus, sed ea interidisse, vel ab ipsis Judæis erasa fuisse.

23
46
A

8 · 192

De S. Marco, et ejus Evangelio. 431.

S. Marcus Evangelista, junta Papiam, 578.
apud Euseb. lib. 2. Hist. c. 24. et S. Ironæum, apud eundem lib. 13. c. 1. aliosque Veteres, et recentiores S. Petri Discipulus, et Interpres, quem Origenes, apud Eusebium lib. 6. Hist. c. 26. Hieronymus, in Catalog. Theophilus, in Marc. ab eodem S. Petro spectatum credunt, cùm idum appellat filium suum*, fortasse, quòd idum Christo genuerit. * 1. Pet. c. 5. v. 13.

Inter Septuaginta Discipulos numeratus, antequam Apostolo Petro socium se jungeret, vulgò creditur. Verùm nonnulli ex Patribus addunt, eum unum ex illis fuisse, qui cum à Christo verba hæc audissent: Nisi manducaveritis meam carnem, et biberitis meum sanguinem &c.* iis offensi recesserunt; at S. Petri adhortatione ad frugem idum rediisse, ujus in fide æmulum, et in itineribus comitem fidelissimum se probuerit; Romam unacum ipso appulsum, ibidem Evangelium suum scripsisse fratrum sollicitatione, qui eum rogaverant, ut ea conscriberet, quæ à S. Petro audiverat: ita Origenes, de rectâ in Deum fide. Dorotheus, in Synops: Procopius Diaconus, Apud Bolland. 25. April. et post ipsos S. Hieronymus, de Script. Eccles. in Marco. * Joan. c. 6. v. 55.

In idem recidunt, quæ Pseudo-Athanasius in Synopsi ait: Evangelium scilicet secundùm Marcum prædicatum fuisse Romæ ab Apostolo Petro, et promulgatum à B. Apostolo Marco, qui etiam idum Alexandriæ, in Ægypto, in Pentapoli, et Lybiâ prædicaverit. Verbò, universa antiquitas cum Papiâ tenuit, Evangelium S. Marci nonnisi Synopsim et epitomen esse prædicationum S. Petri, ujus ipse Interpres erat. S. Ire-

~~436.~~ nans tamen vult, S. Marcum Evangelium suum nonnisi post mortem, vel saltem ex Româ discessum SS. Petri, et Pauli scripsisse.

* adver. haer. l. 3. c. 1.
* Homil. in Matth.

S. Chrysostomus verò ait*, S. Marcum suum Evangelium, non Romæ duntaxat, sed in Ægyptô scripsisse. Hæ diversæ de eâdem re sententiæ produnt, nihil certi definiri posse circâ locum, et tempus, quo Evangelium istud exaratum fuit. Attamen Eusebius, Eutymius, Baronius, et MS. Codex Bibliothecæ Regiæ Parisiensis num. 2871. docent, Marcum Evangelium suum scripsisse post annum decimum à Passione, seu ascensione Domini, et paulò antequam Alexandriam profiscisceretur.

579 Quo verò idiomate ab ipso scriptum fuerit non convenit inter Scriptores; alii enim græcô, alii Latinô exaratum volunt. Veterum et recentiorum turba Græcum asserit, græcúsque textus ab ipsi originalis habetur.

At Baronius, post Auctorem vitæ Summorum Pontificum, à Marcô latinè scriptum fuisse Evangelium contendit his potissimum rationibus: 1.º quòd Syriaca hujus Evangelii versio testetur, Marcum Evangelium suum Romæ Latinô idiomate prædicasse, quam sequuntur Persica, et Arabica. 2.º Quòd, cùm Evangelium suum Romæ scripserit, illud omnino patriô sermone exarare potuerit, aut debuerit, ut qui à fidelibus hujus urbis latinè loquentibus ad id rogatus fuerit. 3.º Quòd S. Petrus Romæ Evangelium suum Romanorum linguâ prædicaverit; non ergò videtur, quòd Marcus S. Petri Interpres hujus Apostoli prædicationem aliô, quàm Romanô sermone codigere, et in chartam conjicere potuerit. 4.to Si verò dicatur Petrus græcè,

Q. B. 193

433.

aut Hebraïce fuisse loquutus, illius verba Marcus nonnisi latinè potuit interpretari. 5.°

Quòd Græcus hujus Evangelii textus multa verba contineat, quæ nullatenus græca sunt, sed latina, atque græcizata, si ita loqui fas est, fuerunt. Undè patet, originale ipsius exemplar Latinum esse, quod deinde in Græcum translatum fuit.

Sed his rationibus responderi potest; 580.
et quidem ad 1.am Nulla ratio habenda est testimonii Versionis Syriacæ, ut et Arabicæ, necnon Persicæ, ut quæ ad Latinam confecta fuerint. Notum est, hujusmodi inscriptiones, quæ in principio, et fine librorum Sacrorum, præsertim in versionibus Orientalibus leguntur, exiguam, imò nullam habere autoritatem; enaverunt Syrii, quòd, æquè ac Baronius, vestigiis Autoris vitæ Pontificum Romanorum insistentes, arbitrati sint, S. Marcum Romæ Evangelium suum nonnisi patrio Romanorum sermone scribere potuisse.

Ad 2. Certum est, quòd Judæi, qui tum per totum Romanum Imperium dispersi erant, imò plerique, qui tum Romæ erant, Græcam linguam calluerint, è contrà verò paucissimi duntaxat eorum Latinam scverint. Judæi, inquit Grotius*, qui Romæ agebant, plerique Latini sermonis ignari, longâ per Asiam, et Græciam habitatione Græcam linguam didicerant, et Romanorum vix quisquam erat non græcè intelligens.

* Annot. in tit. Marci.

Ad 3. et 4. resp. S. Petrum Judæis Romanis linguâ, quam intelligebant, locutum fuisse, et S. Marcum eâdem linguâ ad preces eorum neo=conversorum Judæorum hujus Apostoli collectam prædicationem conscripsisse; hæc autem erat Græca.

Ad 5. respondetur 1.º quòd, si hæc ratio aliquid vineret, tum per eam probaretur, cæteros Evangelistas etiam latinè sua Evangelia scripsisse, eo quòd in iis etiam similes dictiones, id est, verba Latina ad græcum transformata, seu græcisata, ut ajunt, reperiantur. Præterea probaretur, quòd Syriaca et Arabica Sacrorum librorum versiones initiò græcè fuerint exarata, et postmodùm è græcò in Syriacum, et Arabicum translata, eo quòd in istis versionibus reperiantur plura græca vocabula, quæ ~~[illegible]~~ Syriacisata, et Arabisata fuerint.

Resp. 2.º mirum non esse, quòd S. Marcus Romæ græcò sermone scribens, plura latina vocabula græcisata in suâ scriptione adhibuerit. Mos enim omnium nationum peregrinam linguam loquentium, ut proprii sermonis sui vocabula ei admisceant. Sic ergò S. Marcus græcam linguam locutus est, prout Romæ, atque etiam in multis aliis Romani Imperii civitatibus in usu erat, ubi græci plura Romana vocabula adoptaverant, atque in suam linguam transtulerant.

581. Verùm hæ responsiones omnes hoc unicò concedi videntur, quòd Venetus folia quædam Originalis Evangelii S. Marci ~~[illegible]~~ ipsiusque manu exarati tentus asservari dicantur. Bernardus Montfaucon celebris Congregationis S. Mauri in Gallia Benedictinus Scriptor, hujus Scripti meminit in suò Itinere Italicò c. 4. atque latinè exaratum asserit, tantòque vetustatis opus nunquam vidisse se testatur, quippe quod senio ita obliteratum sit, ut unius litteræ linea vix discernatur. Certè Carolus IV. Imperator annò Imperii sui 9.no asserit, se propriis oculis vidisse in Ecclesiâ Aqui-

„Evangelium
leiensi „latinis litteris in septem quaternis pro- 435.
priâ ejusdem S. Evangelistæ manu conscriptum*. ~~433~~ ~~434~~.
Quæ si ita sint, his hæc dirempta momentò *Apud Bolland. ad 25. April. pag. 345.
~~videtur~~ videtur. Sed quis nobis fidem faciat, hoc S. Marci exemplare ipsius esse autographum, atque propriâ ipsius manu exaratum?

Ex collatione duorum Evangeliorum 582.
SS. Marci, et Matthæi, videtur prior nonnisi epitomen historiæ, seu Evangelii à S. Matthæo conscripti texisse; sæpè enim eadem phrases, eadem historia iisdem circumstantiis notata in utroque Evangeliò inveniuntur; interdum relatis à Matthæò historiis novi aliquid Marcus, quò nempe ipsius Evangelium clarius evaderet, ac faciliùs intelligeretur. Bina etiam vel tria miracula S. Marcus adnotavit, * c. 1. v. 23. et c. 5. v. 9. et 16.
quæ alii Evangelistæ omiserunt. Illud autem notatu dignum videtur, hunc Evangelistam, quamvis aliàs vestigiis S. Matthæi omninò inhæreat, narrationis tamen seriem à c. 4. usque ad c. 14. v. 13. Matthæi deseruisse, ut alium ordinem, eúmque, ~~quem~~ cæteri duo Evangelistæ etiam secuti sunt, teneret. Unde Chronologistæ gestorum seriem à Marcò, Lucâ, et Joanne deductam, prò eâ, quam Matthæus contexuit, probant.

Liber S. Marci 16. capitibus absolvitur; hique S. Evangelista historiam suam 583.
à prædicatione S. Joannis Baptistæ exordiitur, multáque interdum in eâ omittit, quæ apud Matthæum leguntur; ut sunt parabolæ c. 20. 21. et 25. Matthæi. Verba Christi ad Discipulos, et Pharisæos, Matth. c. 5. 6. et 7. Item c. 16. et 23.

Quidam veteres Hæretici, ut refert Ire- 584.
naeus lib. 3. c. 2. nullum nisi Marci Evangelium probabant. Fuerunt etiam inter Catholicos, qui duodecim postremos istius Evan-

gelii versus à 9.no scilicet capitis 16.ti versu, qui incipit, Surgens autem mane &c. rejecerunt. S. Hieronymus testatur*, hos versus in paucis duntaxat Græcis exemplaribus lectos fuisse: omnibus, inquit, Græcis libris penè hoc capitulum*; idest, hos 12. ultimos versus; non habentibus. Nec suâ ætate in plerisque Græcis Ecclesiis legebantur. ~~Ita suâ ætate in plerisque Græcis dubiis legebantur.~~

Nihilominus de veritate duodecim horum Evangelii S. Marci postremorum versuum minimè licet dubitare, ut qui æquè antiqui sint, ac ipsum hujus Apostoli Evangelium. Græci illos universim in suis Ecclesiis legunt; atque ex iis testimonium accipit S. Irenæus, qui prius quàm ea Græca Apographa, quæ hanc in rem proferuntur, extarent, floruit: expressis enim verbis finem hujus Evangelii citat lib. 3. adv. hæres. c. 11. In fine autem, inquit, Evangelii ait Marcus: Et quidem Dominus Jesus, postquam locutus est &c. notatque 19. versum ultimi, quod 20. versibus constat, capitis. Denique illos duodecim postremos versus continent antiquissima Latina, et Syriaca exemplaria, unde probatur, quòd in illis Græcis exemplaribus, ad quæ hæ versiones, quæ sunt antiquissimæ, præsertim Latina, adornatæ fuerunt, illi versus extiterint. Præterea etiam continentur in Græcis exemplaribus Cantabrigiensi, et Alexandrino, quæ omnium Græcorum exemplarium, quæ in Europâ supersunt, antiquissima censentur. Quòd autem in iis Græcis exemplaribus, de quibus mentionem fecit S. Hieronymus defuerint, id fortè Librariorum et Ammanuensium errore factum est, qui cùm ca

* Epist. ad Hedib. q. 3.

* vox Capitulum hic à S. Hieronymo usurpata, non denotat integrum ultimum S. Marci Caput, quod est 15.tum sed solùm ab his v. g. verbis, Surgens autem &c. Nam antiqui Scriptores Ecclesiastici Scriptionum suarum capita in varia capitula distribuebant, quæ Alphabeti litteris per ordinem distinguebant, ut adhuc videre est in antiquis sacrorum et aliorum Ecclesiasticorum librorum editionibus.

conciliare non possent, quæ de resurrectione 437.
Christi narrat hic Evangelista, cum iis, quæ S. Matthæus de eâ refert, hanc historiam è Mari Evangeliô removerint.

Duo in eo textu leguntur, quæ difficultatem aliquam involvere videntur. 585.

1º c. ii. v. 13. Narratur de Christô, quòd cùm extra tempus ficorum ex fico aliquâ fructus decerpere vellet, nec in eâ nisi folia invenisset, ei maledixerit dicens: Jam non amplius in æternum ex te fructum quisquam manducet; vel ut loquitur Matthæus, c. 21. v. 19. Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum; et arefacta est continuò ficulnea. Quod factum contra sanam rationem esse videtur. 3/195

2º Ib. c. 13. v. 32. ait Christus, se ultimum diem judicii nescire; quod utique falsum erat.

Sed resp. ad 1um Christum hoc locô voluisse sui signô supremum suum omnium rerum dominium manifestare, atque simul indicare, populum Judaicum, quòd famelico Deo præter nuda sterilium ceremoniarum folia subministraret nihil, brevi subtractô gratiarum cœlestium humore, reprobatum, arefactum, et exilium ivi.

Ad 2dum Christus ait se diem idum nescire, non absolutè quidem, sed ut idum manifestet, id enim in mandatis à Patre non acceperat.

De S. Lucâ, et ejus Evangeliô. 586.

Lucas natione Syrus, patriâ Antiochenus, arte Medicus fuit*. An genere Ethnicus fuerit, an Judæus, disputatur. Qui eum inter septuaginta duos Discipulos Domini recensent, Judæum fuisse affirmant. Id certum, quòd Paulum prædicantem comitatus fuerit*, quo tamen tempore hui Apostolo se comi-

* Eutych. Alex. in Chron. Irenæus apud Euseb. Hist. l. 5. c. 8. Athanas. in Synopsi.

* 2. Timoth. c. 4. v. 11. Philem. v. 23. et Colos. c. 4. v. 14.

mitem Dederit ignoratur. Qui enim, auditis his Christi verbis: Qui non manducat meam carnem &c. ab ipso recessisse dicunt*, à S. Paulo Antiochiæ ad fidem revocatum putant, et eidem perpetuò deinceps adhæsisse tuentur. Alii Troade se Paulo comitem junxisse censent, quod et ipse Lucas convolare videtur, quando hoc scribit*: Statim quæsivimus à Troade proficisci in Macedoniam, quò loco de se, velut Pauli comite verba facere videtur.

* apud Epiphan. Hæres. 51.

* Act. c. 16. v. 8.

Lucas etiam picturæ vacasse ab aliquibus creditur: alicubi enim B. Virginis effigies vel ab eodem expressæ, vel ab ejusdem exemplaribus deprompta monstrantur. Veteres tamen hujus Sancti Lucæ artis nullibi meminêre; eumque pictorem fuisse primus omnium Nicephorus scribit.

Ea in suo Evangelio de Christi infantia, et B. Virgine disserit, ut et Sanctam Lucæ Virginem novisse, sibique cum eâ necessitudinem aliquam fuisse satis ostendat.

Epiphanio autore*, in Dalmatiam, Galliam, Italiam, et Macedoniam Evangelium intulit; teste verò Metaphraste in Ægyptò, Lybia, et Thebaide prædicavit.

* Hæres. 51.

587. Pluribus, ut ajunt, annis Paulo superstitem vitam traduxit; et senio tandem confectus, annos 80. vel 84. natus in Achaja vivere desiit*.

* Hieron. de vir. Ill. * lib. 2. c. 43.

Refert Nicephorus*, Thebis Boetiæ illum obiisse, ubi in hanc usque diem sepulchrum, quod S. Lucæ appellant, visitur. S. Hyppolitus*, in Eleâ Peloponesi civi affixum; Dorotheus*, Ephesi sepultum; Beda, Usuardus, Addo, et Romanum Martyrologium in Bythyniâ defunctum ferunt. Gregorius Nazianzenus*, Baselinus*, et Gaudentius, serm. 17. martyrio

* In Ms. Bodlei. apud Mill. Crafat. in Luc. * in Synopsi

* Orat. 3.
* Ep. 12.

interemptum; Græci recentiores olivæ affi- 439.
xum perhibent. Elias verò Cretensis*, cui
plerique recentiores adherent, violentâ mor- * Orat 3.
te minimè sublatum pro certò habet. In
his patet, quòd circa mortis illius genus, et
tempus nihil certi constitui possit.

Duo autem tempore, et annò Evangeli- 588.
um suum scripserit, æquè incertum. Græcè
illud scripsisse eum in Achaia, et Beotia
partibus tradit S. Hieronymus*. Id adan. * Proëm. in Matth.
2dum Neronis revocat Baronius, qui an-
no Æræ Christ. 57mo à Passione 23.tio res-
pondet. Vetus græcus Codex Ms.
Biblioth. Reg. Paris. n. 2871. autem ait:
Evangelium secundùm Lucam promulga-
tum fuisse 15. post ascensionem Domini
annis, atque à Paulò Romæ prædicatum
fuisse.

Viginti quatuor capitibus constat. 589.
Præter illud, et Apostolorum Acta, alia
quædam, ut versio, seu ipsa phrasis Episto-
læ S. Pauli ad Hebræos eidem tribuuntur.
Clemens Alexandrinus, apud Euseb. lib. 6.
Hist. et Hieronymus, de viris Illust. Ja-
sonis, et Papisci disputationem, quâ nunc
caremus, ab eo confectam putant.

Tertullianus*, et Auctor Synopsis, * lib. 4. cont. Marcion.
quæ Athanasio adscribitur, ipsum Lucæ 590.
Evangelium Paulo Apostolo tribuunt, quo
dictante illud Lucas conscripserit; illudque
ipsum esse, quod sæpiùs hic Apostolus Lu-
cum nuncupat*. Irenæus verò Lucam * Rom. c. 2. v. 26.
ea tantum litteris mandasse, quæ à Paulò et c. 16. v. 25.
prædicante audiverat, testatur, lib. 3. c. 1. Item 2. Thessal.
et Gregorius Nazianzenus S. Pauli ope c. 2. v. 13.
Evangelium ab ipso exaratum asserit.
Profectò S. Paulus ut plurimum Lucæ Evan-

~~444.~~ galium allegat, ut conferenti 1. Cor. c. 23. p. cum Lucæ c. 22. v. 18. et 1. Cor. c. 16. v. 15. cum Lucæ c. 24. v. 34. patet. Lucas tamen sibi eâ in re Paulum quidpiam contulisse nusquam meminit.

Theophilo cuidam nobis prorsus ignoto Lucas suum Evangelium et Acta Apostolorum inscribit, quem plerique veteres appellativo sensu virum Dei amantem arbitrati sunt.

Marcionitæ solum Lucæ Evangelium admittebant, sed pluribus locis à se ipsis corruptum, et mutilatum, prout testantur Tertullianus, lib. 5. cont. Marcionem; et Epiphanius, Hæres. 42.

Solvuntur Objectiones contra hujus libri autoritatem.

591. Ob. 1.º c. 2. v. 34. hujus Evangelii de Christo à Simeone dicitur: Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum. Et c. 9. v. 56. è contrà dicitur: filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.

Resp. Prioris textûs sensum esse non quòd Christus debeat esse causa formaliter, ut ajunt, per se et directè ruina multorum, sed solùm occasionaliter, per accidens, et indirectè, quatenus scilicet, multi ejus gratiæ, doctrinæque resistentes, majorem sibi damnationem acquirerent.

592 Ob. 2.do Jb. c. 3. v. 36. Sale dicitur esse filius Caïnan. at Genes. c. 11. v. 12. ubi texitur genealogia Sem usque ad Abraham, nulla hujus Caïnan sit mentio, sed Sale dicitur ejusse filius Arphaxad.

Resp. 1.º In Scripturâ Sanctâ insolitum esse, ut nepos avi sui filius dicatur. Hujus rei exemplum supra fect. 1. hujus partis

cap. 2. pag. 225. de Jonatha, qui quamvis sit ~~449~~ ~~448.~~
Isai patris David nepos, tamen ejusdem Isai
filius nuncupatur 1. Reg. c. 16. v. 11. Sic etiam
Sale in Genesi dicitur filius Arphaxad, non
quòd hi immediatè idem genuerit, sed
mediatè duntaxat, nempe per Cainan
filium suum.

5
197

Resp. 2.do Immeritò et ex libra-
riorum errore nomen istud Cainan in Evan-
gelium Lucæ irrepsisse. Non enim repe-
ritur in Chronicò Eusebii, nec apud Jose-
phum, nec apud Julium Africanum,
nec in vulgo Veteri Testamentò sive
Hebraò sive Latinò; atque etiam pre-
termissum ab Irenæò videtur, qui Sep-
tuaginta duntaxat generationes ab Ada-
mò usque ad Christum recenset. Equi-
dem nomen istud Cainan olim in Septua-
ginta legebatur, non tamen in omnibus
illorum editionibus: Enimverò non lege-
batur in Hexaplis correctis, et Origenes Su-
am Hexaplorum editionem Scutus eum
omittit; neque à Theophilò Antiochenò
in suò computò juxta versionem Septua-
ginta institutò recensetur, nec ab Usuar-
dò, Rabano, Ado ne, Cassiodoro, &c.
Extant etiam Novi Testamenti exempla-
ria, in quibus non legitur, ut in Anglia
Codex antiquissimus Græco-Latinus
quatuor Evangelia, et Acta Apostolo-
rum continens, &c.

Momentò difficultas hæc levaretur, 593.
si juxta illorum opinionem, qui ea
tantùm, quæ fidem et mores spectant,
Sacris Scriptoribus à Deò revelata, et in-
spirata fuisse tuentur, dici posset, Lu-
cam hic eam, quam præ manibus habebat,

442.

~~446.~~ ~~447.~~ Septuaginta Versionem secutum, errorem hunc ab eâ in suum librum transcripsisse. Verùm plerisque, imò pene omnibus nimis audax videtur hac opinio.

594 Ob. 3tiò Eodem c. v. 23. In texendâ Josephi B. V. Mariæ, et Christi genealogiâ dicit Lucas, Joseph fuisse filium Heli. cùm contrà Matthæus c. i v. 16. dicat eum fuisse filium Jacob.

Resp. 1º. Joseph fuit verè filius naturalis Jacob, et legalis Heli: lex enim jubebat, quòd mortuò fratre sine liberis, frater ejus superstes viduam ejus in uxorem duceret, ut mortui fratris semen, seu prolem suscitaret, quæ familiæ nomen retineret, et hæreditatem. Jacob autem, et Heli erant fratres, et cùm sine liberis mortuus esset Heli, Jacob frater ejus viduam ipsius duxit in uxorem, è quâ genuit Joseph, qui ideò, ut dictum, ipsius filius naturalis fuit, et legalis Heli: de eo ergò tanquam legali Heli filiò loquitur hic Lucas, tanquam naturali Jacob filiò autem Matthæus.

595. Verùm huic responsioni obstare videtur, quòd Jacob et Heli non videantur fuisse fratres germani ex eodem patre nati, sed uterini duntaxat; pater enim Jacob erat Mathan*, et Pater Heli Mathat*, qui diversi videntur, nisi hi librarii errorem incepisse, qui ultimam hujus nominis litteram vel in Matthæo, vel in Luca mutarit, et loco unius alteram posuerit. Lex autem jubens fratri sine liberis mortuo suscitari semen à superstite fratre, loquitur de germanis fratribus ex eodem Patre genitis, qui soli jus habebant retinendi nomen, et hæreditatem.

* Matth. c. 1.
* Luc. c. 3.

Resp. 2do Joseph à Luca dicitur fuisse Heli, non quòd fuerit filius Heli, sed quia fuit gener Heli, seu sponsus B. Mariæ filiæ Heli, seu Joachimi; unde est, quòd Lucas non utatur verbo genuit, quo utitur Matthæus, sed verbo fuit, ut indicet, quòd licèt Joseph fuerit Heli, non tamen fuerit ejus filius, sicut dum infrà dicit, Adam, qui fuit Dei, licet Adam non fuerit filius Dei, sed solùm plasma, vel opus Dei, quia Adam à Deo non fuit genitus, sed plasmatus; sicut et ipse Matthæus, ubi c. 1. v. 6. dicit: David Rex genuit Salomonem ex eâ, quæ fuit Uriæ, per hæc verba: quæ fuit Uriæ non vult dicere, quòd Bethsabee, ex quâ David genuit Salomonem, fuerit filia Uriæ, seu genita ab Uriâ, sed solùm, quòd fuerit uxor Uriæ, quam post ejus mortem David duxit in uxorem, et ex quâ Salomonem genuit. Cta 296

Verùm nec ista responsio satisfacere videtur: enimverò eodem sensu videtur Lucas dicere, quòd Joseph fuerit Heli, quo de aliis, quorum generationes hic texit, ut v. g. quòd Henos fuerit Seth, nempe quòd fuerit ejus filius, prout re verâ fuit.

Resp. 3tio Quòd, sicut Christus censetur, et dicitur filius Joseph, licèt non sit genitus à Joseph, sed ex eo solùm, quòd sit filius sponsæ Joseph, scilicet Mariæ, ita et Joseph censeri potest et dici fuisse Heli, licèt ex eo natus non sit, sed præcisè, quia sponsus fuit Mariæ filiæ Heli, præsertim cùm vires uxor per conjugium fiant mum et quasi una persona civilis, habeantque communia omnia.

Resp. 4°. Patrem Joseph, quem
+c. iv. 16. Matthæus vocat Jacob, eundem fuisse ac
eum, quem hic Lucas Heli nominat, solóque
nomine differe, quod in Sacra Scriptura
~~omnis~~ frequens est, ut nempe eadem persona
in diversis ejusdem libris varia nomina sor-
tiatur.

Resp. Denique 5°. Multa conti-
neri tum in libris Paralipomenon, tum in
aliis Scripturæ sacræ voluminibus Chronolo-
giam et genealogiam spectantia, quæ ipso-
rum Hebræorum consensu sibi invicem
contraria esse videntur, licet re verâ inter
se conveniant, et solùm ex nostrâ igno-
rantiâ conciliari non possint. Sic pari-
ter hic loquendum videtur; et si fortè ata
unde ha genealogiæ eruta fuerunt, adhuc
perstent, facilius utique difficultates inde
ocurrentes solveremus.

596. Ob. 4.to Mt. c. 24. v. 26. Dicitur Chris-
tus finisse se longius ire. Sed fingere est
mentiri, p.

Respond. Ista, et alia fictiones, qui-
bus Christus usus est, non fuerunt ad decipi-
endum, quod solùm de ratione mendacii
est, sed ad aliquid majus significandum.

De S. Joanne, ejusque Evangelio.

597. Joannes Evangelista ex Bethsaida
Galilæa Zebedæi, et Salomes filius, piscatione
vitam tolerabat. Cum, priusquam
Christum sequeretur, aliqui, non tamen
satis firmo argumento, Joannis Baptistæ
Discipulum fuisse arbitrantur.

Ipsum et Jacobum fratrem suum,
qui communiter Jacobus Major appellatur,
Dominus Boanerges idest, tonitrui filios
idcirco forte appellavit, quod vivido spiritu
et fide quam maximâ prostantes essent.

445. ~~[illegible]~~.

Joannes omnibus Apostolis junior hisse creditur, utqui, cùm Dominum secutus est, annos quinque vel sex supra viginti vix attigisse poterat*. Præcipuò eum Dominus amore prosequebatur, seque Joannes ipse plerumque Discipulum, quem diligebat Jesus, appellat.

* Paulin. Ep. 386. Hieronym. Ep. 1.

Usque ad Domitiani persecutionem pauca de illo novimus. Paulò postquam Apostoli Spiritum Sanctum receperant, Petrus, et Joannes, quòd claudum ad portam Templi sedentem sanassent, et Christum prædicare non cessarent, flagris casi Jerosolymâ ejecti sunt; unde Samariam profecti Spiritum Sanctum iis impertierunt, quos Philippus baptizaverat.

Joannes Deindè ad Parthos se contulisse creditur, ejúsque prima Epistola ad Parthos inscripta interdum profertur*. Nullum est dubium, quin in Asiam profectus, de Evangeliò apud populos diverit, diúque Ephesi, vel propè eam regionem commoratus fuerit.

598.

* Aug. quæst. in Evang. lib. 2. c. 39.

Domitianò imperii sui annò 15.to fideles insectante, Joannes Ephesò Romam ductus est, ibique in ferventis olei dolium demersus evasit incolumis, prout referunt Tertullianus, lib. de Præscript. c. 36. et S. Hieronymus, In Joan. lib. 1. c. 14.

599

Lima

In Patmò maris Ægæi insulâ inde exulavit, ubi Apocalypsim scripsit. Annò deinde Æræ 96. mense Septembri, Domitianò interfectò, et ab ejus successore Nervâ omnibus exulibus restitutis, Joannes Ephesum reversus est, annò Æræ, seu, ut nunc vulgò dicitur, Christi 97.* quo annum agebat 90mum.

600

* Anni Æræ Christianæ quatò sem-

per annô subsequuntur annos Christi; ita ut quartus annus a Christô natô sit annus primus æræ Christianæ; jam autem mos invalùit, ut anni Christi ab annis æræ numerentur.

601 Ad extremam usque senectam pervenit, ac tandem felicissimô obitu defecit Ephesi annô Christi 100. cùm juxtâ S. Epiphanium Hæresi. 51. æt. annorum 94. Juxta alios verò 98. vel 99. vel etiam 104. ac propè Ephesum tumulatus est, ut testatur Hieronymus, lib. de Vir. Illust.

Quo autem tempore, et annô Evangelium suum scripserit, et ediderit, procùl definiri non potest; id duntaxat notum, quòd videlicet omnium Evangelistarum postremus librum suum exararit.

602. Nec etiam nobis certa supersunt monumenta, quæ nobis rationes exhibeant, quibus hic S. Apostolus ad aggrediendum opus istud impulsus fuerit, postquam Evangelia SS. Matthæi, Marci, et Lucæ jam edita conspexisset.

Clemens Alexandrinus, quid hac de re suâ ætate sentiretur*, refert; scilicet S. Joannem, lectis tribus hisce Evangeliis, et tanquam veris ab ipso approbatis, cùm animadvertisset in iis abesse historiam eorum, quæ Jesus initiô prædicationis patraverat, manum operi admovisse, præsertim, cùm id Asiæ fideles enixè ab ipso expetiissent, ut quod aliorum Evangelistarum historiæ deesse videbatur, suppleret, omissis plerùmque iis, quæ à prioribus Evangelistis jam relata fuerant, atque eorum locô expositis iis, quæ Jesu Christi divinitatem spectabant.

* apud Euseb. Hist. lib. 3. c. 24.

At S. Hieronymus, cum occasione hæresis Cerinthianorum, et Ebionitarum Christo divinitatem abjudicantium Evangelium suum scripsisse asserit*. Cùm enim hæresis ista in Asiâ vires sumere videretur, rogaverunt Asiæ fideles, et Episcopi, ut contra hos Hæreticos, et de iis quæ de Do-

* Proëm. Comment. in Joan.

minò viderat, vel ab ipso audiverat Evangelium conscriberet. Petitioni ipsorum Joannes, jejuniis priùs, et precibus publicis inditis, morem gessit, Spiritique Sancto repletus, hisce è cœlò delapsis verbis In Principio erat Verbum &c. Evangelium suum exorsus est, in illo ea præsertim referens, quæ adversùs Ebionitas, et Cerinthianos Christi divinitatem quàm maximè comprobarent. Ipsius porrò Evangelii 21. numerantur Capita. 447.

Quemadmodum, ut supra adnotavimus*, in quibusdam Græcis Mss. exemplaribus 12. ultimi versus Evangelii S. Marci non leguntur, ita etiam duodecim versus in Evangeliò S. Joannis numerantur, qui in quibusdam exemplaribus Mss. ut et ~~editio-libro~~ typò vulgatis græcis editionibus non reperiuntur, nempè v. 53.tius et ultimus capitis 7.mi usque ad v. 11. cap. 8.vi inclusivè, quibus nempe historia mulieris in adulterio deprehensæ continetur. Nihilominus minimè dubitandum est, quin hæc historia partem Evangelii S. Joannis verè constituat, atque ab ipso eaque conscripta fuerit, ac reliqua ipsius historia, 1.o quia illius mentionem fecit Papias Apostolis coævus, apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 39. Ammonius Alexandrinus, In Harmoniâ Evangeliorum, qui primis Ecclesiæ sæculis florebat. Pseudo-Athanasius, in Synopsi. S. Joannes Chrysostomus, Hom. 60. in Joan. Ambrosius, Ep. 58. lib. 7. ad Stud. Hieronymus, lib. 2. advers. Pelag. Augustinus, Tract. 33. in Joan. Pluresque alii Patres, qui omnes hanc historiam in Joanne legerunt, atque in suis commentariis exposuerunt. Sanctus quoque Augustinus lib. 2. De adulterin. Conjugiis,

447. ~~451~~

603.

* De S. Marcò et ejus Evangeliò.

448.

c. 7. ait, hanc historiam ab inimicis veræ fidei è nonnullis Evangelii S. Joannis Codicibus erasam fuisse. 2.° *Nicetas in catenâ Commentatorum Græcorum in Evangelium S. Joannis testatur, hanc historiam reperiri in antiquis Græcis exemplaribus. *Aliacatena Commentatorum Græcorum ait eandem historiam in omnibus antiquis Evangelii S. Joannis exemplaribus contineri. Idipsum referunt plures alii codices Mss. apud Simonium*, qui et testatur, eam ab aliquot jam sæculis in omnibus Ecclesiis Græcis legi; atque in Versionibus Syriacis*, et Arabicis Romæ, et in Hollandiâ typis vulgatis reperiri. *Beza etiam fatetur, ex 17. Mss. antiquis, quæ penes se habebat, hanc historiam in unico deesse. *Calvinus quoque eam recipiendam statuit, eoquòd in Ecclesiis Latinis semper recepta fuerit, neuon in multis antiquis exemplaribus, et libris Græcis reperiatur, nihilque Spiritu Apostolicò indignum contineat.

* Cod. Ms. Bibliot. PP. Oratorii Parisiens.

* Cod. Ms. Bibliot. Reg. Paris. n. 1883.

* Hist. crit. du Nouveau Testam. c. 13.

* In Bib. Polig. Ang.

* Annot. in Joan. c. 7. v. 53.

* Comment. in Joan. c. 8. v. 1.

3.° Accedit Auctoritas Ecclesiæ, quæ hanc historiam velut Canonicam semper habuit; eámque in divinò Officiò legit, Sabbatò nempe post Dominicam tertiam Quadragesimæ.

604. Quod autem in aliquibus Græcis exemplaribus ætate Hieronymi, et Eutymii defuerit, id ab aliquo Græcò Scriptore factum autumant Maldonatus, Seldenus, et Walaus*, qui Græcus in hunc locum nimiâ cum libertate criticen suam exercuerit. Nec à verò abludit hæc conjectura, exploratum quippe habemus, Græcos Scriptores interdum nimis quam liberè sua exemplaria correxisse, et interpolasse, iis, prout suus ferebat genius, modò quædam addentes, modò abûs rescindentes: quidni etiam idipsum, quoad hunc lo-

* Comment. in Joan.

cum S. Joannis prætiterint, fortè quia viderunt, 449.
hujus historiæ nubam esse apud reliquos Evangelistas mentionem.

Leguntur in hoc S. Joannis Evangeliò aliqua, quæ quodammodò difficultatem continere ~~videntur~~ videntur, ut 1.o c. 5. v. 31. Christus ait: Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum. at contra c. 8. v. 14. Et si ego, inquit, testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum. Quæ sibi invicem contraria, et interse pugnantia videntur. 605.

2.do Jb. c. 11. v. 4. De infirmò Lazaró dicit Christus: Infirmitas hæc non est ad mortem; et tamen ibidem legitur, v. 14. Lazarus mortuus est. Quæ iterum sunt contraria.

3.o denique, Jb. c. 15. v. 15. ait Christus discipulis suis: Omnia, quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis. Et tamen c. 16. v. 12. eosdem alloquens dicit: Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modò. Sed hæc sibi contradicere videntur.

Resp. ad 1.um Hi duo textus non sub eodem, sed sub diverò sensu à Christò prolati fuère; nam in priori loquitur de suò testimoniò à se ~~roborato~~ ipso prolatò; in posteriori verò loquitur quidem de suò testimoniò, sed non solò, verùm Patris sui testimoniò roboratò, et firmatò. In priori ergo textu dicit gratis, et quasi permittens, testimonium meum non est verum, idest, vestrò scilicet judiciò firmum, et sufficiens, quia testimonium unius, juxta vulgarem hominum sententiam, non est firmum, præsertim, quando est unus de se ipso testantis. In posteriori verò dicit, testimonium meum est verum, quia non unus tantùm, sed duorum est, mei scilicet, et Patris mei testimo-

~~454~~ rium de me perhibentis, qui sumus duæ personæ divinæ, duæque de meâ divinitate testes omni exceptione majores.

3 Prima Cc 121

Ad 2dum Resp. 1o. Infirmitas Lazari non fuit ad mortem omnibus hominibus communem, quâ qui moriuntur, manent mortui, nec ad vitam redeunt; sed fuit ad miraculum pro manifestandâ Dei gloriâ per resurrectionem defuncti Lazari. Resp. 2do. Quod ideo hæc Lazari infirmitas non fuerit ad mortem, licèt tamen postèa mortuus sit, quia hæc ipsius mors, non tam fuit mors, quàm somnus, à quo idcò evigilavit, et resurrexit à Christo resuscitatus, seu potiùs exuitatus. Resp. 3o. Itaque infirmitatem Lazari re ipsâ non fuisse ad mortem, tamen ipsum mortuum esse, ut videlicet Christus miraculum, ob quod Deus illum mori permisit, patraret, eóque missionem suam magis coram populô confirmaret.

Ad 3tium Resp. cùm Christus suis Apostolis omnia audita à Patre suô nota fecisse dicit, de iis tantùm, quæ ad ipsos, ipsorumque munus spectabant, loquitur. cùm autem c. 16. se adhuc multa eis dicenda habere declarat, de aliis ad totius Ecclesiæ regimen, et statum pertinentibus rebus loqui dicendus est, inter quæ sunt abolitio legalium observationum, rituum Ecclesiasticorum institutio, et alia similia, p. Hæc de libris legalibus Novi Testamenti, seu Quatuor Evangeliis.

606. Præterea nulla alia Canonica censentur, quamvis plura passim referantur: ut Evangelium secundum Hebræos. Evangelium secundum Nazaræos. Evangelium duodecim Apostolorum. Evangelium S. Petri. Quæ quatuor sunt fortè unicum S. Matthæi Evangelium ab Hæreticis Nazaræis depravatum. Item Evangelium secundum Ægyptios. Evangelium Nativitatis San-